

‘OFISI ‘O E ‘OMIPATIMENI ‘O TONGA

Puha 847, Fale ‘o e Poate Pa‘anga Malolo, Nuku‘alofa

Telefoni: (676) 26980, (676) 26984; Fekisi (676) 26982

KO E LIPOOTI ‘A E ‘OMIPATIMENI (OMBUDSMAN)

KI HE LAUNGA ‘A

‘IFALEMI KIOA

FIKA. CPR16/36

1. PE NA‘E TOTONU MO TAAU KE TOTONGI ‘E HE TOKOTAHA LAUNGA ‘A E VAI NA‘E MAMA MEI HE MITA
2. KO E FATONGIA ‘O HAI KE TOKANGA‘I MO MALU‘I ‘A E MITA?
3. PE NA‘E TOTONU MO TAAU KE HILIFAKI ‘E HE POATE VAI ‘A E \$200 KO E TAUTEA KI HE TOKO TAHA MA‘U VAI ‘I HONO HOKO TA‘EFAKALAO ‘E HA TOKOTAHA KEHE ‘A E VAI?

FEPUELI 2, 2017

KAKANO 'O E TOHI

Fakamatala Fakalukufua	3
Puipuitu'a	4
Fatongia 'o e 'Omipatimeni	4
Ko e mama 'a e vai	5
Ko e mita mo hono malu'i	5
A'utonu ki he maumau	5
Lava 'o kole ke tu'usi fakataimi	6
Hoko ta'efakalao	6
Tautea hilifaki 'e he Poate	6
Aleapau femahino'aki ke totongi	6
Totongi kuo fai	7
Ko e Fakakaukau 'a e 'Omipatimeni	7
Ngaahi fokotu'u	7
Tali mei he Poate	8

FAKAMATALA FAKALUKUFUA

1. Ko e launga 'eni fekau'aki mo e mo'ua vai 'a 'Ifalemi Kioa 'o Haveluloto 'i hono 'api kolo 'i Tofoa. 'Oku lolotonga langa 'a e fale nofo'anga 'i he kongā 'api, ka 'oku te'eki ke hiki 'o nofo ki ai.
2. 'Oku tukuaki'i 'e he toko taha launga 'oku fu'u lahi 'a e totongi vai 'oku 'eke'i meiate ia 'o fakatatau ki he vai na'a ne ngaue'aki he na'e 'ikai ke nofo'i 'a e 'api. Ko e vai na'e toki ngaue'aki pe he taimi 'oku fakahoko ai ha ngaue ki hono fale.
3. 'I Fepueli 3, 2016 na'e \$167. 61 fakakatoa 'a e mo'ua. Na'e to'o mei ai 'a e \$37. 70 he kole 'a e tokotaha launga, hili ia hono fakalelei'i o e mama ne hoko ki he mita. Na'e toe mei ai 'a e \$129. 91. Na'e 'ikai ke totongi pea tu'usi 'a e vai 'i Fepueli 4, 2016.
4. 'I Sune 6, 2016 na'e 'ilo 'e he Poate Vai ("Poate") ne hoko ta'efakalao 'e Siasia Hafoka (na'e nofo fakataimi mo le'o he fale), 'a e vai lolotonga 'oku tu'usi. Na'e hilifaki 'e he Poate 'a e tautea \$200, 'o 'alu hake 'a e mo'ua fakakatoa 'oku fai ai e fakatonutonu 'o \$329. 91.
5. Kuo fai 'a e femahino'aki mo e Poate ki he launga ko 'eni, pea 'oku ou tuku atu ai 'a e ngaahi fokotu'u 'e fitu (7) ko 'eni fakatatau ki he *kupu 18(3) 'o e Lao ki he 'Omipatimeni 2001* –

'Uluaki – ke fakapapau'i 'oku malu 'a e ngaahi mita vai.

Ua – ke tokanga 'aupito 'a e Poate 'o fakamahino ki he tokotaha ma'u vai ka hoko ha mama 'i he tafa'aki mita ki loto'api, pea 'e lau leva ia ko e vai na'e ngaue'aki. Ko e mama 'i he tafa'aki mita ki he laine lahi, 'e lau ia ki he Poate.

Tolu – ke tokanga 'a e Poate ke fakalelei'i 'a e ngaahi founa ngaue ki ha tautea 'oku hilifaki 'e he Poate, hange ko e tautea \$200 ki he hoko ta'efakalao. 'Oku fiema'u ke 'iai hono mafai pau mo ha founa ngaue ke fakahoko 'aki, ka 'oku 'ikai ko e fokotu'u pe 'a e tautea kae 'ikai ke 'iai ha mafai pehee.

Fa – ke to'o 'a e totongi tautea \$200 ne hilifaki ki he toko taha launga, koe'uhi kuo fai e felotoi ko e toko taha kehe (Siasia Hafoka) na'a ne fakahoko 'a e ngaue ta'efakalao ni. 'ikai koia pē ka ko e poini 'oku hā atu he palakalafi (Tolu) 'i 'olungá.

Nima – ke totongi ‘e he ma‘u vai ‘a e mo‘ua \$129. 91 koe‘uhi na‘e ‘iai pe hono fatongia ke tokanga‘i ‘a e mitá he ‘oku tu‘u ‘i hono loto ‘api, pea na‘e totonu ke nau kole ke tu‘usi fakataimi koe‘uhi ‘oku ‘ikai ha taha ‘e nofo he ‘api, pea ‘e haofaki‘i ai ‘a e mole ‘a e vai he mama pe ko e kaiha‘a vai.

Ono - kapau kuo ‘osi totongi ‘e he tokotaha launga ha konga pe katoa ‘o e totongi tautea ‘oku lau ki ai ‘a e palakalafi (Fa) ‘i ‘olungá, ke lau ‘a e totongi koiá ki he totongi hono mo‘ua vai ‘oku lau ki ai ‘a e palakafi (Nima) ‘i ‘olungá, pe totongi fakafoki

Fitu – ke lipooti mai ‘a e Poaté kiate au ‘i loto ‘i he mahina ‘e taha mei he ‘aho ‘o e lipooti ni fekau‘aki mo e ngaahi fokotu‘u ko ‘eni.

PUIPUTU‘A

6. Na‘e a‘u tonu mai ‘a e tokotaha launga ki homau ‘Ofisi ‘i he ‘aho 14 ‘o Siulai 2016 ‘o fakahoko mai ‘ene launga, fakataha mo e ngaahi tatau ‘o e ngaahi fetu‘utaki mo e ngaue na‘e fai ‘e he Poate.
7. Na‘a ku tuku ‘a e launga ke fakatotolo‘i ‘e he Va‘a Fakatotolo ‘a ia na‘a nau vakai‘i ‘a e launga mo e ngaahi tohi na‘e ‘omai ‘e he tokotaha launga pea fai ‘a e fetu‘utaki ki he Poate ke fai mai ha‘anau tali.
8. Na‘e ‘omai ai ‘a e tali mei he Poate ki he launga ‘i he ‘aho tatau – Siulai 14, 2016 ‘o fakaha mai ‘a e ngaahi fengaue‘aki, femahino‘aki mo e ngaahi to‘o pe fakasi‘isi‘i mo‘ua ne kole ‘e he toko taha launga pea loto ki ai ‘a e Poate
9. Neongo ‘a e tali na‘e ma‘u mei he Poate, ka na‘e ‘iai ‘a e ngaahi faikehekehe he fakamatala na‘e fiema‘u, ko ia ia na‘e fakahoko ‘a e fakamaau faka‘eke‘eke ‘o e Pule Lahi ‘o e Poate, Saimone Helu pea pehe foki ki he ‘Ofisa Ma‘olunga ko ‘Elisiva Tapueluelu ‘i he ‘aho 7 ‘o Tisema 2016. Na‘e hiki tepi kotoa ‘a e ngaahi faka‘eke‘eke ko ‘eni.

FATONGIA ‘O E ‘OMIPATIMENI

10. Fakatatau ki he kupu 11 ‘o e Lao ki he ‘Ompatimeni 2001, ‘oku ‘i ai hoku mafai ke fakatotolo‘i ‘a e ngaahi tu‘utu‘uni ngaue, tu‘utu‘uni ‘oku ‘ikai fakahoko pea pehe ki he ngaahi fokotu‘u ‘a ha ‘ofisa ‘i hono lakanga ‘i he ngaue‘anga ko ia. ‘Oku kau heni ‘a e Poate he ko e sino ia ‘oku mafai ki ai ‘a e Lao ko ‘eni (**kupu 18(1) mo e (2) ‘o e Lao ‘Ompatimeni 2001**).

11. Ko e ngaue 'oku ou fai ko e kumia 'a e mo'oni mo e totonu. 'Oku 'ikai te u fakamaau'i 'a e tu'utu'uni na'e fai, ka 'oku ou vakai'i 'a e kakano 'o e ngaue pe tu'utu'uni na'e fakahoko 'e he Poate pea mei ai 'oku fatu ai 'a 'eku fakakaukau (opinion) pe ko e ngaue pe tu'utu'uni mo e founa ngaue ko ia na'e ngaue'aki 'e he Poate na'e taau nai pea fakapotopoto.
12. Ko hoku fatongia ke vakai'i 'a e ngaahi fakahoko ngaue mo e ngaahi tu'utu'uni 'a e Poate pea ke fatu mei ai 'a 'eku fakakaukau (opinion) tau'ataina pe na'e taau mo fakapotopoto 'a e ngaue ko ia.

KO E MAMA 'A E VAI

13. Hili 'a e faka'eke'eke mo e fakatotolo 'oku mahino mai ko e fokotu'u 'o e mita 'oku fakahoko ia 'e he Poate, pea 'ikai ke totongi. Ko hono fakahoko 'o e vai ki he laine he loto 'api 'o e toko taha ma'u vai ko e fatongia ia 'o e toko taha ma'u vai. 'i he'ene pehee, ka 'iai ha mama 'i he tafa'aki ki he 'api 'o e toko taha ma'u vai, 'e lau ia 'e he mita ko e vai na'e ngaue'aki. Ka mama 'i he tafa'aki ki he laine vai lahi (tafa'aki ki he hala pule'anga) he 'ikai ke lau ia 'e he mita vai koe'uhi na'e 'ikai ke fou ai e vai koia he fo'i mita.
14. 'Oku fakamo'oni'i na'e mama 'a e vai, ka na'e lau 'e he mita 'a e vai koia, koia ai 'oku aofangatuku ko e vai na'e mama he tafa'aki 'a e toko taha ma'u vai. 'Oku pehe foki 'e he Poate 'oku ta'emalava ke mama ha vai he fo'i mita, ka ko e ongo paipa 'oku hoko ki he mita.

MITA VAI MO HONO MALU'I

15. 'Oku pehe 'e he Poate ko e fatongia ia 'o e tokotaha ma'u vai ke tokanga'i 'a e mita, 'i he fakakaukau ko e mita 'a e Poate ka 'oku ne ngaue'aki. 'i he tafa'aki 'e taha, ko e mita 'a e Poate pea 'oku totonu ke nau tokanga'i mo malu'i. Ko e lolotonga ni 'oku 'iai 'a e founa ngaue 'a e Poate 'oku fakamahino ai ka maumau 'a e mita 'e fakalelei'i 'e he Poate pea 'e totongi 'e he toko taha ma'u vai 'a e fittings, pea he'ikai ha totongi ki he leipa. 'Oku mahu'inga ke toe vakai'i lelei 'a e tafa'aki ko 'eni, koe'uhi ko e taimi 'e taha 'oku kole 'a e toko taha ma'u vai ke fokotu'u 'a e mita ki hono loto'api, ka ko e lao foki 'oku fiema'u ke ofi taha 'a e mita ki he laine lahi 'o e vai, 'aia ko e ve'e hala ia.

A'UTONU KI HE MAUMAU

16. Na'e a'utonu 'a e timi fakatotolo 'a e 'Omipatimeni 'i Siulai 25, 2016 ki he 'api 'o e tokotaha launga, 'o mamata tonu he tu'u'anga mita he loto'api 'o e tokotaha launga, neongo kuo 'osi tu'usi ka na'e āngaki 'aki 'a e afi pea peluki 'o tapuni ai. Na'e fakamo'oni 'a e kaunga'api ne nau 'ilo 'a e mama mo e tafea na'e hoko pea nau lipooti ki he Poate. Ne nau pehe na'e fa'a hua 'e he puaka. Ko e 'api foki 'oku 'ikai ke aa'i.

LAVA 'O KOLE KE TU'USI FAKATAIMI

17. 'I he taimi tatau, 'oku mahu'inga ke tokanga'i 'e he tokotaha ma'u vai 'a e mita koe'uhi 'oku 'iai mo hono fatongia ke malu'i 'a e mita he ka mama 'a e vai he'ene tafa'aki te ne totongi. 'Oku tali lelei foki 'e he Poate ke kole ha taha ke tu'usi fakataimi 'ene ma'u'anga vai 'o kapau 'oku 'ikai ke nofo'i 'a e 'api pe 'i ha'ane mavahe mei ai 'i ha taimi fuoloa. 'Oku 'ikai ke 'iai ha totongi makehe heni, ka 'e lava ai 'o malu'i e mama 'a e vai pe ko ha kaiha'a vai.

HOKO TA'EFAKALAO

18. 'I Sune pe ofi ki ai na'e 'ilo 'e he Poate na'e hoko ta'efakalao 'a e vai 'i he 'api 'o e toko taha launga. Ne tukuaki'i ko e ngaue 'a e toko taha ko Siaosi Hafoka na'e nofo fakataimi he 'api 'o e tokotaha launga, pea ko e kainga ofi 'o e uaifi 'o e tokotaha launga. 'Oku 'ikai ke fakapapau'i pe na'e fakahoko 'a e hoko ta'efakalao 'anefe, pea 'oku 'ikai ko hamau fatongia ke fekumi ki ai. Na'e tu'usi 'a e ma'u'anga vai 'i Fepueli 4, 2016.

TAUTEA HILIFAKI 'E HE POATE

19. Na'e hilifaki 'e he Poate 'a e tautea \$200 ki he mo'ua vai 'a 'ifalemi, ko e tautea 'o e hoko ta'efakalao 'o e vai 'oku talanoa ki ai 'a e (palakalafi 18 'i 'olunga). Ko e tautea ko 'eni 'oku fakamafai'i ia 'e he Tu'utu'uni Poate (Board Decision) fika 01554(a) 'o Me 14, 2013. 'Oku to'o mei he \$200 'a e \$50 ko e totongi 'o e fakafofonga lao 'a e Poate, 'aia 'oku ne fai 'a e tohi 'o fakaha ki he toko taha ma'u vai 'a e tautea \$200 ki he hoko ta'efakalao. 'Oku 'ikai 'iai ha lau 'a e Lao 'o e Poate Vai 'o Tonga ki he tautea pehee, 'uma'aa ha founga ngaue pehee. Neongo ia 'oku 'alu 'a e \$150 mei he totongi tautea ki he Poate, pea 'oku 'ikai ha fu'u tokanga 'a e Poate ke 'ilo pe ko e ha 'a e fuoloa mo e lahi 'o e vai kuo ngaue'aki he hoko ta'efakalao. Na'e fakaha mei he Poate ne fu'u lahi pea faingata'a kiate kinautolu 'a e ngaahi fiema'u fakamo'oni (evidential requirements) 'a e kau polisi, 'i hono vakai'i 'o e ngaue hoko ta'efakalao pehe ni ke faka'ilo, pea nau ngaue'aki ai 'a e hilifaki tautea \$200 'o fakafou 'i he'enua fakafofonga lao.

ALEAPAU FEMAHINO‘AKI KE TOTONGI E TAUTEA

20. Na‘e fakamo‘oni ‘a e aleapau femahino‘aki ‘a e tokotaha launga mo e fakafofonga lao ‘a e Poate ko Tomasi Fakahua ‘i Sepitema 29, 2016, ‘o anga pehe ni:

- i) Ko e toko taha launga ‘oku ne ngaue‘aki ‘a e vai mei he Poate pea ‘oku lekooti ‘i he fika ‘akauni ko e 06-139010. Ko e mo‘ua fakakatoa ‘o e tokotaha ma‘u vai ko e \$428.71
- ii) ‘Oku fiema‘u ke totongi ‘a e \$150 he ‘aho ni, fakataha mo e totongi hoko e totongi hangatonu ki he Poate Vai ‘a e \$25 pea te ne totongi ‘a e toenga ‘a e \$60 ‘i he mahina ‘o kamata mei ‘Okatopa 2016 ki he ‘uluaki uike ‘o Fepueli 2017, pea kuo pau ke ‘oua toe fuoloa hake ai
- iii) Kapau ‘e maumau‘i ‘a e tukupa ko ‘eni pea ‘e ngofua ki he Poate Vai ke fakahoko mo ha ngaahi totongi kehe ‘o kau ai mo hono ‘ave ‘a e me‘a ni ki he Fakamaau‘anga, pea te ke fua ‘a hono fakamole kotoa, ‘o kau ai mo ‘emau totongi loea, ‘o hange ko ‘ene ‘asi ‘i he tohi na ‘e tufa atu

TOTONGI KUO FAI

21. Kuo fakahoko ‘e he tokotaha launga ‘a e totongi ‘e ua ko e \$150 ‘i ‘Okatopa 3, 2016 pea mo e \$200 ‘i Novema 1, 2016. Ko e \$350 fakakatoa ia kuo totongi ki he mo‘ua

KO E FAKAKAUKAU ‘A E ‘OMIPATIMENI

22. Fakatatau ki he ngaahi fakamatala kotoa kuo u ma‘u pea pou pou mai ki ai ‘a e Poate, ‘oku fakamo‘oni‘i na‘e hoko ‘a e mama ki he ma‘u‘anga vai ‘a e tokotaha launga, ka ‘oku ou fiemalie ko e mama ko ia na‘e hoko ia ‘i he tafa‘aki ‘a e tokotaha launga, pea malava ai ke lau ki he‘ene mo‘ua
23. Koe‘uhi ‘oku fengaue‘aki pea fakatou faka‘aonga‘i ‘e he Poate pea mo e toko taha ma‘u vai ‘a e mita, ‘oku mahu‘inga ke na fengaue‘aki lelei ‘i hono malu‘i mo tokanga‘i ‘o e me‘angaue ni; ‘Oku fiema‘u ke fakakaukau lahi ‘a e Poate ki ha toe founga ‘e fakapapau‘i ‘oku malu ‘a e mita, koe‘uhi ‘oku ngaue‘aki ‘a e pamu pelesitiki pea ‘oku pelepelengesi.
24. ‘Oku ‘ikai ke fakakikihi na‘e fakahoko ta‘efakalao ‘a e vai, ka ‘i he taimi tatau na‘e ‘ikai fakapotopoto mo totonu ke hilifaki ha tautea ta‘etomu‘a ‘iai hano

founga ngaue pau ke fakahoko 'aki pe ha mafai fakalao. Neongo ko e tu'utu'uni 'a e Poate 'eni ne fakahoko 'aki hono tautea'i 'o e tokotaha launga ke ne totongi 'a e \$200. Ka 'oku fiema'u ke ma'u 'e he Poate ha mafai pehee 'o makatu'unga 'i he Lao 'o e Vai.

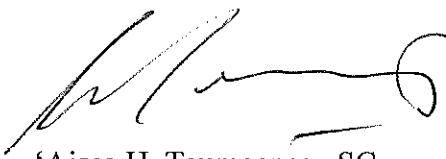
NGAAHI FOKOTU'U

- 'Uluaki** – ke tokanga 'aupito 'a e Poate 'o fakamahino ki he tokotaha ma'u vai ka hoko ha mama 'i he tafa'aki mita ki loto'api, pea 'e lau leva ia ko e vai na'e ngaue'aki 'e he tokotaha ma'u vai. Ko e mama 'i he tafa'aki mita ki he laine lahi, 'e lau ia ki he Poate.
- Ua** – ke tokanga 'a e Poate ke fakalelei'i 'a e ngaahi founga ngaue ki ha tautea 'oku hilifaki 'e he Poate, hange ko e tautea \$200 ki he hoko ta'efakalao. 'Oku fiema'u ke 'iai hono mafai pau mo ha founga ngaue ke fakahoko 'aki, ka 'oku 'ikai ko e fokotu'u pe 'a e tautea kae 'ikai ke 'iai ha mafai fakalao ke fakahoko ha tautea pehee.
- Tolu** – ke to'o 'a e totongi tautea \$200 ne hilifaki ki he toko taha launga, koe'uhi kuo fai e felotoi ko e toko taha kehe (Siaosi Hafoka) na'a ne fakahoko 'a e ngaue ta'efakalao ni. 'ikai ko ia pē ka ko e poini 'oku hā atu he palakalafi (Ua) 'i 'olungá.
- Fa** – ke totongi 'e he tokotaha launga 'a e mo'ua \$129. 91 koe'uhi na'e 'i ai pe hono fatongia ke tokanga'i 'a e mitá he 'oku tu'u 'i hono loto 'api, pea na'e totonu ke nau kole ke tu'usi fakataimi koe'uhi 'oku 'ikai ha taha 'e nofo he 'api, pea 'e haofaki'i ai 'a e mole 'a e vai he mama pe ko e kaiha'a vai.
- Nima** - Kapau kuo 'osi totongi 'e he tokotaha launga ha kongá pe katoa 'o e totongi tautea 'oku lau ki ai 'a e palakalafi (Tolu) 'i 'olungá, ke lau 'a e totongi koiá ki he totongi hono mo'ua vai 'oku lau ki ai 'a e palakafi (Fa) 'i 'olungá, pe totongi fakafoki
- Ono** – ke lipooti mai 'a e Poaté kiate Au 'i loto 'i he mahina 'e taha mei he 'aho 'o e lipooti ni fekau'aki mo e ngaahi fokotu'u ko 'eni.

TALI MEI HE POATE VAI

- 25 'I he 'aho 23 'o Sanuali 2017 na'a ku tuku atu ai 'eku Lipooti Fakaangaanga ki he Poate 'o fakaha ai 'a e ola 'o e fakatotolo na'e fai fakataha mo e ngaahi fokotu'u ki he launga ko 'eni. 'I he 'aho 27 'o Sanuali 2017 na'a ku ma'u 'a e tohi mei he Pule Le'ole'o 'o e Poate Vai 'oku ha ai 'a e tali kotoa 'e he Poate 'a e ngaahi fokotu'u 'o e Lipooti ko 'eni. Ko e tatau 'o e tohi ko ia 'oku fakapipiki ia ki he Lipooti ni (kupu 18(5) 'o e Lao ki he 'Omipatimeni 2001).
- 26 'Oku ou fakamalo heni ki he Poate Vai pea pehe ki he Pule Le'ole'o 'i he ngaahi ngaue kotoa pe kuo fakahoko 'o lava ai ke fakakakato 'a e ngaue ki he launga ko 'eni.

'Aisea H. Taumoepeau SC
'Omipatimeni 'o Tonga

All correspondence to be addressed to:

The Chief Executive Officer
Tonga Water Board
PO Box 92
Nuku'alofa
Kingdom of Tonga

Telephone: (676) 23 095
(676) 24 438
E-mail: twbhelu@kalianet.to
Fax: (676) 23 518
Office Hours: 8:30 - 4:30pm

27 'o Sanuali 2017

Mr. 'Aisea Taumoepeau
'Ompatimeni
'Ofisi 'oe 'Ompatimeni
Nuku'alofa
Tonga.

Tangata'eiki,

Kaveinga: Ngaahi fokotu'u kihe launga 'a 'Ifalemi Kioa

'Oku fakahoko atu 'ae tohi ni 'ihe loto faka'apa'apa mo'oni moe fakamalo kihe tohi ko ia 'ih
'aho 23 'o Sanuali 2017 fekau'aki pea moe kaveinga 'oku ha atu

Fakatatau kihe ngaahi fokotu'u 'e ono (6) na'e fakaha mai 'ihe tohi 'oe 'aho 23 'o Sanuali 2017;
'oku ou fie fakahoko atu 'ihe tohi ni 'oku tali lelei 'ehe Poate 'ae ngaahi fokotu'u ko 'eni 'e ono
(6) 'oku fakaha mai.

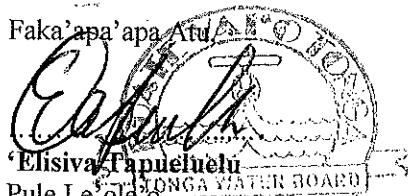
'E fakahoko leva 'ehe Poate 'ae ngaue kihe fokotu'u 'uluaki (1) moe ua (2) ke fakamahino kihe
kau ma'uvai ki he fatongia 'ae ma'u vai pea moe Poate kihe mama 'ae mita vai pea mo fakalelei'i
'ae founga ngaue kihe hilifaki tautea \$200 kihe hoko ta'efakalao.

'Ihe fokotu'u fika tolu (3) 'oku fakahoko 'a hono to'o 'ae totongi tautea \$200 kihe mo'ua vai 'a
'Ifalemi Kioa 'akauni fika 06-139010.

'Oku fakahoko 'ae sio kihe fokotu'u fika fa (4) moe fika (5) 'o fakahoko 'ae ngaue 'o fakatatau
kihe fokotu'u kihe ngaahi totongi kuo'osi fakahoko 'e 'Ifalemi Kioa kihe Poate.

Koe fokotu'u fika ono (6) 'oku fakahoko atu ai 'ae tohi ni pea mo fakaha 'ae tali lelei 'ehe Poate
'ae ngaahi fokotu'u fakakauakau mei he 'Ompatimeni.

Faka'apa'apa Atu

'Elisiva Tapueluelu
Pule Le'ole
Poate Vai 'o Tonga
Nuku'alofa,